

DROPS

عنوان مقاله پژوهشی:

عرضه خدمات صحتی در افغانستان: ابزاری نیرومند برای

صلح‌سازی

نویسنده (گان): داکتر خدیجه صافی

به این مقاله ارجاع دهید: صافی، داکتر خدیجه (۲۰۲۰). ترجمه حیات الله بیان. «عرضه خدمات صحتی در افغانستان: ابزاری نیرومند برای صلح‌سازی». ژورنال زنان و صلح‌سازی افغانستان، شماره ۱ (۲۰۲۰). صص. ۱۰۶ - ۱۱۲. پیوند دسترسی به مقاله:

ژورنال زنان و صلح‌سازی افغانستان (شماره ۱ - ۲۰۲۰)

ناشران:

نهاد پژوهش و توسعه

و

اداره ملل متحد برای زنان در افغانستان

عرضه خدمات صحتی در افغانستان: ابزاری نیرومند برای صلح‌سازی

داکتر خدیجه صافی^۱

فشرده

- در این مقاله داکتر خدیجه صافی تجربه شخصی خود را به عنوان مسئول ارشد و رهبری‌کننده برنامه صحت کمیته ناروی برای افغانستان (NAC) ارائه می‌کند. چشم‌دیدها و گزارش‌های شخصی وی از این برنامه‌ها از انجام موفقانه برنامه‌های آموزشی برای زنان قابل‌چشم‌انداز بلاواسطه‌ای را بازتاب می‌دهد. علاوه بر موفقیت برنامه کمیته ناروی برای افغانستان در افزایش تعداد قابل‌ها، به ویژه در مناطق ناامن روستایی، این مقاله تأکید می‌کند که تدویر برنامه‌های آموزشی که مهارت‌های صلح‌سازی نظیر گفت‌وگو و ارتباطات را آموزش دهد، با توجه به تجربه عملی این قابل‌ها، ارزشمند و مؤثر می‌باشند.
- برعلاوه، این مقاله تأکید دارد که نظام خدمات صحتی افغانستان به تعداد بیشتر کارمندان زن نیازمند است، به ویژه برای مقابله با مرگ‌ومیر مادران و نوزادان. برنامه‌های کمیته ناروی برای افغانستان که در این مقاله به آن پرداخته شده است، به عنوان نمونه‌های موفق رسیده‌گی به این معضل، می‌تواند مطرح باشد.

هشت سال پس از ورود نیروهای بین‌المللی به افغانستان، مجله بین‌المللی طبی تحقیقی را منتشر کرد که در آن تداوم چالش‌های موجود در دستگاه عرضه خدمات صحتی افغانستان برجسته گردیده است. این چالش‌ها نامنی، کمبود زیرساخت‌ها، اقتصاد ضعیف، حکومت‌داری ضعیف و کمبود عرضه‌کننده‌گان خدمات صحتی را شامل می‌شود. افغانستان هم‌چنین با عدم دسترسی به مراکز صحتی، شرایط بد شفاخانه‌ها و کمبود پرسونل صحتی زن مواجه است - که این امر در جامعه

۱. داکتر خدیجه متخصص نسایی و ولادی و هم‌چنان مسئول ارشد برنامه‌های صحت کمیته ناروی برای افغانستان است.

محافظه‌کار افغانستان که زنان ترجیح می‌دهند خدمات صحی را از زنان دریافت کنند، خیلی حائز اهمیت می‌باشد.^۲ برعلاوه، کارمندان مراقبت‌های صحی موجود در بخش‌های خدمات عاجل از آموزش لازم در این زمینه برخوردار نیستند و یا تنها آموزش خیلی محدود در زمینه دریافت کرده‌اند. به دلیل نبود برنامه‌های آموزشی معیاری چنین برنامه‌های آموزشی برای کارمندان صحی به صورت عمومی «نامنجم» ارزیابی شده است. کسانی که بین سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۹ از جانب مؤسسات غیردولتی تحت آموزش قرار گرفته بودند، شرایط سخت‌گیرانه دولت را برآورده نتوانستند. در نتیجه، طبق یک نظرسنجی سراسری سازمان جهانی صحت (WHO)، در افغانستان حداقل ۷۰۰۰ داکتر و بیست هزار پرستار، قابل‌و متخصصان صحی، کمبود است.

هرچند تعداد مجموعی کارمندان مراقبت‌های صحی در دو دهه گذشته افزایش یافته است، برای افزایش تعداد زنان کارمند خدمات صحی توجه بیشتر نیاز است. در سال ۲۰۰۲، فقط ۲۱٪ از مراکز مراقبت‌های صحی حداقل دارای یک عرضه‌کننده خدمات صحی زن بودند. این وضعیت نتیجه ممنوعیت تحصیلات زنان و دختران توسط طالبان بین سال‌های ۱۹۹۶ و ۲۰۰۱ بود.^۳ تا سال ۲۰۰۹، این تعداد با کمک‌های بین‌المللی به ۶۰٪ افزایش یافت. پس از ۱۹ سال تلاش برای صلح‌سازی در کشور، پیش‌رفت‌هایی دوامدار در نظام مراقبت‌های صحی کشور به ویژه در تعداد پرستارها و قابل‌ها، دسترسی به آموزش‌های طبی و تعداد شفاخانه‌ها، انجمن‌های صحی و کلینیک‌ها، رونما شده است. باآنهم، افغانستان در این راستا راه درازی را در پیش دارد.

این مقاله روی برنامه‌های که توسط کمیته ناروی برای افغانستان به هدف افزایش تعداد قابل‌ها اجرا شده است، متمرکز است. مرگ‌ومیر مادران یکی از حادثترین چالش‌های صحی در افغانستان است و هنوز هم به توجه فوری نیاز دارد. اکثر از زنان نیازمند در مناطق روستایی یا ناامن زنده‌گی می‌کنند. بنابراین، این مقاله هم‌چنین به رابطه میان آموزش قابل‌ها و کمک این برنامه‌ها به صلح‌سازی بین‌المللی می‌پردازد. قابل‌ها منحصراً عرضه‌کننده‌گان خدمات صحی که در مناطق ناامن کار می‌کنند می‌توانند برای سایر برنامه‌های آموزش صحی تحت حمایت بین‌المللی درس‌های مهمی را ارائه کنند. کمیته ناروی برای افغانستان در حال حاضر، قابل‌ها را از طریق برنامه‌هایی تحت آموزش قرار می‌دهند که مؤلفه‌های مراقبت صحی را با صلح‌سازی ترکیب

2. Acerra, John R., Kara Iskyan, Zubair A. Qureshi, and Rahul K. Sharma. "Rebuilding the health care system in Afghanistan: an overview of primary care and emergency services." *International Journal of Emergency Medicine*. 2009 Jun; 2(2): 77-82. June 5 2009. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2700223/#CR18>

3. Ibid

می‌نمایند. مکتب تعلیمات قابل‌هنگی در ولایت میدان وردک که نویسنده این مقاله مدیر آن بود، در میان مساعی بین‌المللی برای رسیده‌گی به مسئله تعداد داکتران زن و نقش آن‌ها در صلح‌سازی، به عنوان یک مورد موفقیت‌آمیز شناخته می‌شود. هم‌چنین از کارگاه‌های آموزشی قابل‌هنگی و سایر برنامه‌های کمیته ناروی برای افغانستان نیز در این مقاله یک تصویر اجمالی ارائه شده است. تمام این گزارش‌ها بر اساس چشم‌دیدها و تجربه‌های شخصی نویسنده به عنوان کارمند خدمات صحی و مسئول برنامه صحت کمیته ناروی برای افغانستان می‌باشد. نویسنده این مقاله در تمام برنامه‌ها و مباحث مربوط به خدمات صحی که در این مقاله از آن‌ها یاد می‌شود، دخیل بوده است.

میزان مرگ‌ومیر مادران بر اساس گزارش سازمان ملل متحد برای افغانستان ۲۰۱۷ - ۲۰۰۰

Year	Maternal mortality ratio (MMR) ^{a,c}	Maternal deaths ^c	HIV-related indirect maternal deaths ^c	Live births ^b	Proportion of maternal deaths among deaths of female reproductive age (PM, %) ^{a,c}
	Per 100 000 live births (lb)	Numbers	Numbers	Thousands	
2000	1450 [1030-1840] ^c	15000	0	1024	70
2005	1140 [860-1400]	13000	1	1131	59
2010	954 [749-1210]	11000	1	1178	51
2015	701 [501-1020]	8400	1	1192	40
2017	638 [427-1010]	7700	1	1202	37

^a MMR and PM are calculated for women 15-49 years.

^b Live birth data are from United Nations, Population Division, World Population Prospects 2019. New York: UN Population Division,

Department of Economic and Social Affairs, 2019.

^c The uncertainty intervals (UI) for all estimates refer to the 80% uncertainty intervals (10th and 90th percentiles of the posterior distributions).

^d This was chosen as opposed to the more standard 95% intervals because of the substantial uncertainty inherent in maternal mortality outcomes.

^e Figures presented in the table are estimates based on national data, such as surveys or administrative records, or other sources, produced by the international agency when country data for some year(s) is not available, when multiple sources exist, or when there are data quality issues.

Annual rate of reduction based on estimated MMR (%)

2000-2017	4.8 [1.4, 7.3]
2010-2017	5.8 [1.0, 9.4]

مبارزه با مرگ‌ومیر مادران تلاش‌های کمیته ناروی برای افغانستان

شاید یکی از بزرگ‌ترین موفقیت‌های تلاش‌های بین‌المللی در افغانستان، کمک‌های آن‌ها در زمینه افزایش سلامت مادران باشد. در مقایسه با نظرسنجی‌های اوایل سال ۲۰۰۰، آمار اخیر از کاهش مداوم مرگ‌ومیر مادران حکایت می‌کند. طبق برآوردهای جدول بالا، میزان کاهش سالانه مرگ‌ومیر مادران در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۷، ۵.۸٪ بوده است و به صورت کلی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ این رقم ۴.۸٪ بوده است. بخشی از دلیل کاهش مرگ‌ومیر مادران، هم‌کاری بین‌المللی با وزارت صحت عامه افغانستان و برنامه‌های توسعه بین‌المللی برای آموزش قابل‌هنگی بوده است.

4. "Maternal mortality in 2000-2017: Internationally comparable MMR estimates by the Maternal Mortality Estimation Inter-Agency Group (MMEIG) WHO, UNICEF, UNFPA, World Bank Group and the United Nations Population Division." World Health Organization. July 30 2019. https://www.who.int/gho/maternal_health/countries/afg.pdf

مطابق بانک معلوماتی کمیته ناروی برای افغانستان و سازمان جهانی صحت، از سال ۲۰۰۲ بدین سو به تعداد ۲۷۰ تن از قابله‌ها در افغانستان تحت آموزش قرار گرفته‌اند که این رقم ۱۰٪ مجموعی از قابله‌های افغانستان را تشکیل می‌دهد.^۵ از سوی دیگر، یک نشریه در سال ۲۰۲۰ در مورد کیفیت خدمات قابله‌ها در افغانستان نوشته است که برنامه «بهبود صحت طفل و مادر در افغانستان» از سال ۲۰۰۲ تا کنون تقریباً ۱,۰۰۰ قابله را برای افغانستان تقدیم کرده است.^۶ این برنامه از طریق چندین برنامه‌های محلی آموزش قابله‌ها اجرا شده و بودجه آن از جانب اداره هم‌کاری‌های انکشافی ناروی (Norad) تمویل می‌گردد.

برنامه‌های حمایت شده توسط کمیته ناروی برای افغانستان چشم‌دیدهای نویسنده

یک نظرسنجی در باره مرگ‌ومیر مادران که در سال ۲۰۰۲ در چهار ولسوالی از مجموع ۳۶۰ ولسوالی افغانستان انجام شد، نشان می‌دهد که میزان مرگ‌ومیر مادران از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۲ بین ۱,۶۰۰ تا ۲,۲۰۰ مرگ در هر ۱۰۰,۰۰۰ ولادت زنده بوده است.^۷ این بررسی هم‌چنین شکاف بین شهر و روستا را برجسته کرده است: خطر مادام‌العمر مرگ‌ومیر مادران در مناطق روستایی از هر ۶ نفر ۱ تن و در مناطق شهری از هر ۹ نفر ۱ تن است. وقتی آن‌ها کار خود را در سال ۲۰۰۲ آغاز کردند، کمیته ناروی برای افغانستان تلاش ورزید تا ملاحظات فرهنگی را در نظر داشته و برای محلات روستایی توجه خاص مبذول کند. این کمیته هم‌چنان مساعی خویش را با وزارت صحت عامه هم‌آهنگ کرد تا کارآموزان این برنامه‌ها توسط این وزارت ثبت شوند.

در سال ۲۰۰۱ کمیته ناروی برای افغانستان یک برنامه آموزشی جدید را به برنامه‌های خود اضافه کرد. این برنامه آموزشی صلح و مدیریت منازعه در آموزش‌های قابله‌گی بود. این برنامه آموزشی همراه با برنامه‌های دیگری که توسط کمیته ناروی برای افغانستان حمایت می‌گردید، مؤلفه‌های صلح‌سازی را در بر داشت. در مکتب تعلیمات قابله‌گی در ولایت میدان وردک (که نویسنده مدیر آن بود)، به تعداد ۲۵ تن از دختران جوان اولین گروهی بودند که در همان سالی که

5. "Norwegian Afghanistan Committee (NAC)." The Partnership for Maternal, Newborn & Child Health. 2020. <https://www.who.int/pmnch/about/members/database/nac/en/>

6. Thommesen, Trude, Hallgeir Kismul, Ian Kaplan, Khadija Safi, and Graziella Van den Bergh. "The midwife helped me...otherwise I could have died": women's experience of professional midwifery services in rural Afghanistan - a qualitative study in the provinces Kunar and Laghman." BMC Pregnancy Childbirth. 2020; 20: 140. March 6 2020. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7059669/>

7. "Afghanistan Mortality Survey 2010." Afghan Public Health Institute Ministry of Public Health. November, 2011. <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/fr248/fr248.pdf>

این برنامه راه‌اندازی شد، شامل آموزش شدند. اکنون این مکتب با حمایت کمیته سویدن برای افغانستان به فعالیت خویش ادامه می‌دهد. توضیح مفصل‌تر رویدادهای مربوط به برنامه آموزشی ۲۰۱۱ از تجربه‌ها و چشم‌پندها شخص نویسنده به عنوان مسئول برنامه صحت کمیته ناروی برای افغانستان و عضو تسهیل کننده تیم برنامه‌های آموزش قابل‌ه‌گی این کمیته در ادامه ارائه می‌شود.

برنامه آموزشی جدید در سال ۲۰۱۱ (که به عنوان دوره‌های درسی تکمیلی در کنار برنامه آموزشی ارائه می‌شد) در جریان اوج درگیری بین دو قوم هزاره و پشتون در روستاهای دوردست ولایت میدان وردک اجرا شد. در آن هنگام، دانش‌جویان انانث از هر دو قوم و هم‌چنان از قوم تاجیک در مکتب قابل‌ه‌گی به صورت مشترک در صنف‌های درسی اشتراک می‌کردند و در خواب‌گاه به صورت مشترک زنده‌گی می‌کردند. بر اثر وجود منازعه در جامعه، دانش‌جویان در شفاخانه، صنف‌درسی و خواب‌گاه باهم درگیر می‌شدند. این دانش‌جویان مسائل بسیار ناچیز را بهانه درگیری قرار می‌دادند. این امر باز نمود درگیری بزرگ‌تر قومی میان هزاره‌ها و پشتون‌ها بود که آن‌ها در خانه‌های‌شان شاهد بودند.^۸

برنامه کمیته ناروی برای افغانستان از طرف مقامات محلی صحی مورد استقبال قرار نگرفت و آن‌ها با برنامه آموزشی صلح و مدیریت منازعه مخالفت کردند. فرض بر این بود که این آموزش ماهیت سیاسی دارد (زیرا مربوط به روند سیاسی سازی صلح است) و آن‌ها باور داشتند که این نوع مباحث باید در یک حلقه خاص (مکاتب، خانواده‌ها و محل کار) محدود بمانند. پس از مشاهده اثرگذاری مثبت موضوع و پدید آمدن تغییر رفتاری مثبت در دانش‌جویان، نظر آن‌ها تغییر کرد و دوره آموزشی را پذیرفتند. مشاهده شد که رفتار دانش‌جویان (از اقوام هزاره و پشتون) بهبود یافت و آن‌ها با هم صمیمی‌تر شدند. برقراری ارتباط میان آن‌ها بسیار آسان‌تر شد و احترام فرهنگی میان آن‌ها هنگام آموزش مشترک، بهبود یافت. این ممکن است ناشی از این واقعیت باشد که آن‌ها در یک خواب‌گاه به صورت مشترک زنده‌گی می‌کردند، در یک صنف درسی و لابرتوار مشترک کار می‌کردند و باهم در یک کتابخانه مصروف یادگیری بودند. با حضور و ارتباط منظم با یک‌دیگر، میزان آشنایی به‌طور طبیعی میان آن‌ها بالا رفت.

این ابتکار برای مدتی با موفقیت تطبیق گردید. اما، به دلیل چالش‌های امنیتی در ولایت میدان وردک، این برنامه در نوامبر ۲۰۱۲ متوقف شد. مکتب قابل‌ه‌گی در آن زمان آماج حمله انتحاری

8. Grande, Norunn, Deeva Biabani and Khadija Safi. "Midwives for Peace: Report from workshop- February 16-19 2014- Kabul." Midwives for Peace. 2015. <http://www.peace.no/wp-content/uploads/2015/01/Midwives-for-Peace-spreads.pdf>

قرار گرفت. هرچند که این حادثه در زمان تعطیلات عمومی رخ داد، کارمندان خدماتی زخمی شدند و تعمیر مکتب به شدت آسیب دید. علاوه بر این، اسناد، کتاب‌ها، چوکی‌ها و مواد لابراتواری دانش‌جویان همه تخریب شدند. سه ماه طول کشید تا این مکتب با حمایت کمیتهٔ ناروی برای افغانستان و کمیتهٔ سوئد برای افغانستان بازسازی شد و دوباره به فعالیت خویش ادامه داد.

در حال حاضر، دانش‌جویان علاوه بر آموزش قابله‌گی، هنوز در زمینهٔ صلح و مدیریت منازعه آموزش می‌بینند. برخی از فارغ‌التحصیلان مکتب یادشده در ولایت میدان وردک به ولایات دیگر - حتی ولایت‌های ناامن - نقل مکان کرده‌اند و در آنجا به عنوان آموزگار آموزش قابله‌گی و صلح‌سازی فعالیت می‌کنند. برنامهٔ آموزشی صلح و مدیریت منازعه به هم‌کاری مرکز صلح و گفت‌وگو نانسین (NCPD) کنون به یک برنامهٔ جدید تبدیل شده است. در سال ۲۰۱۴، صندوق صلح ناروی (Norges Fredsfond) از مرکز صلح و گفت‌وگو نانسین تقاضا کرد تا برای حمایت مالی از برنامه صلح‌سازی ملکی، درخواست بودجه کند. نوروں گیراند (مسئول و تسهیل‌کننده و دیوه بیابانی قابلهٔ افغانی الاصل نارویژی (که در افغانستان متولد شده و در ناروی تحصیل کرده است) کارگاه آموزش صلح را در کابل برگزار کردند و قابله‌ها را از پنج ولسوالی برای یک کارگاه آموزشی چهارروزه گرد هم آوردند. در فبروی ۲۰۱۴، مرکز صلح و گفت‌وگو نانسین با کمیتهٔ ناروی برای افغانستان هم‌کاری را آغاز کرد؛ این مرکز از برنامه‌های تحت حمایت کمیتهٔ ناروی برای افغانستان به ویژه برنامهٔ آموزش قابله‌های جامعه که تحت مدیریت نویسندهٔ این مقاله بود، برای تدویر کارگاه‌های آموزشی الهام گرفته بودند. از آنجا که در این جریان مسئولیت تأمین امنیت از مقامات بین‌المللی به مقامات افغانستان منتقل می‌شد، چنین کارگاه‌ها فوریت بیشتری پیدا کرد. این احساس وجود داشت که با پایان یافتن عملیات نظامی بین‌المللی، فعالین مدنی محلی باید وارد کارزار شوند و قابله‌ها می‌توانند یکی از گروه‌های تأثیرگذار در این زمینه باشند.

هدف از برگزاری چنین کارگاه‌های آموزشی حمایت از ابتکارات مردمی صلح در افغانستان بود و نیز کمک به قابله‌ها که می‌توانند منحصیث صلح‌سازان در سطوح محلی نقش پل ارتباطی را بازی کنند. مؤسسات بین‌المللی مانند مرکز صلح و گفت‌وگو نانسین و کمیتهٔ ناروی برای افغانستان می‌توانند با ظرفیت‌سازی در زمینهٔ گفت‌وگو و ارتباطات مسالمت‌آمیز از آن‌ها حمایت کنند. در این کارگاه‌های آموزشی، قابله‌ها از مناطق مختلف کشور تجربه‌های خود را در زمینهٔ تأمین امنیت لازم برای فعالیت‌های قابله‌گی بازگو نمودند. از طریق کارگاه‌های آموزشی آن‌ها توانستند بهترین روش‌های کار در مناطق ناامن را با هم‌دیگر در میان بگذارند. این گفت‌وگوها باعث ایجاد

اعتماد میان اشتراک‌کننده‌گان و ایجاد فضای حسن نیت و هم‌کاری میان این زنان گردید که از مناطق مختلف گردهم آمده بودند و تجربه‌های‌شان را با هم شریک کردند. تأثیر دیگری این کارگاه آموزشی، فهرست‌سازی منازعه و جست‌وجوی راه‌حل از طریق گفت‌وگو بود. در سال ۲۰۱۶، کارگاه آموزشی مشابهی در ولایت بدخشان با کارمندان آموزش‌دیده در برنامه‌های کمیته‌ناروی برای افغانستان در زمینه گفت‌وگو و مدیریت منازعه برگزار شد. اکنون، برنامه‌های کمیته‌ناروی برای افغانستان سعی می‌کند این رویکرد را در تمام ساحات کاری خود به شمول آموزش، کاهش خطر فاجعه و زراعت در پیش بگیرد.

نتیجه‌گیری

کارمندان صحتی در حال حاضر در ایجاد روابط در جوامع محلی در افغانستان نقش مهمی ایفا می‌کنند. از آنجا که در همه‌جا به کارمندان صحتی زن نیاز است (به ویژه باتوجه به هنجارهای فرهنگی به زنان تقاضای بیشتر وجود دارد)، آن‌ها می‌توانند به راحتی حضورشان را حتی در مناطقی که خارج از کنترل دولت است، توجیه کنند. با فراهم‌شدن زمینه آموزش مهارت‌ها توسط کمیته‌ناروی برای افغانستان در زمینه گفت‌وگو و ارتباطات، نه تنها قابل‌ها بلکه سایر کارمندان صحتی می‌توانند دسترسی به خدمات را در سراسر کشور گسترش دهند و در صلح‌سازی (همان‌گونه که جامعه بین‌المللی نیز پشتیبانی می‌کند) نقش ایفاء کنند. بر اساس تجربه نویسنده این مقاله، زنان و دختران می‌توانند کارهای زیادی در این زمینه انجام بدهند مشروط به اینکه هم‌کاران بین‌المللی مانند کمیته‌ناروی برای افغانستان، برای آن‌ها فرصت‌های لازم فراهم کنند و از آن‌ها پشتیبانی کنند.

سفارش‌های پالیسی

- برای بهبود صلح‌سازی در جوامع محلی، برنامه‌های آموزشی باید دوره‌های گفت‌وگو و ارتباطات را در نصاب درسی خود بگنجانند.
- باید برای داکتران زن و کارمندان مراقبت‌های صحتی مشوق‌های ویژه مانند محیط‌های عاری از آزار و اذیت و خدمات مراقبت از کودکان آن‌ها در مراکز صحتی پیش‌کش شوند. در ضمن، قراردادهای کاملاً مطابق با قانون کار و سایر مقررات افغانستان تنظیم شوند.